

Professora: **Ascensió Moreno González**

Objectius Generals de l'itinerari d'educació artística

Que l'alumne desenvolupi capacitats i estratègies fonamentals relacionades amb el camp de la educació artística:

- Capacitats i estratègies intel·lectuals i professionals: anàlisi, raonament lògic i argumentació racional, avaluació d'evidències, pensament crític, descobriment de relacions, capacitat de síntesis, especulació creativa, transferència de coneixement a situacions noves, resolució de problemes, disseny de possibles actuacions,...
- Capacitats i habilitats comunicatives: capacitat per atendre i entendre als altres, capacitat d'explicar, interrogar i respondre, us progressiu cada cop més precís del llenguatge propi de la matèria, progressiu domini del propi discurs...
- Capacitats pel treball grupal: comprensió dels funcionaments grupals, capacitats per gestionar i contribuir a la transformació d'un grup cooperatiu d'aprenentatge...
- Capacitats i estratègies de desenvolupament personal i interpersonal. Aquest objectiu està latent en els anteriors i interactua amb ells. Encara que resulti difícil fer explícits aquests objectius, l'educador necessita desenvolupar unes condicions mínimes de: autoestima i certa seguretat en si mateix (que no significa certesa) i/o en els seus recursos, autoconeixement (potencialitats i dificultats), atenció cap a els altres, capacitat pel treball cooperatiu i solidari, entre d'altres.

Objectius Específics de l'assignatura

- Definir les competències de les administracions en matèria de Serveis Socials i el marc legal.
- Conèixer les diferents professions que intervenen el context socio-educatiu.
- Saber quins són els equipaments i serveis de la Xarxa Social i com funcionen.
- Diferenciar els diferents àmbits d'intervenció.
- Comprendre com és la intervenció educativa en aquest context.
- Aproximar-nos a les característiques de la població que s'atén, el funcionament grupal i el paper de la comunitat.
- Apreciar el paper de l'art com a mediador en el treball educatiu.
- Assenyalar les aportacions que pot fer l'Art-teràpia a la intervenció educativa en el context social.

Metodologia (dinàmiques d'ensenyament- aprenentatge a classe)

A nivell metodològic l'assignatura contempla dos àmbits de treball:

0. Sessions de desenvolupament del programa

Al llarg del curs es treballaran els diferents continguts que es recullen en el programa de l'assignatura. També s'oferiran lectures, articles, temes a debat. Hi haurà sessions teòriques i altres pràctiques d'experimentació de dinàmiques grupals.

1. Treball d'investigació

Cada alumne, individualment, haurà de fer un treball d'investigació sobre alguna temàtica al voltant del treball educatiu en el context social. Algunes sessions es dedicaran a l'exposició d'aquests treballs.

GUIO DEL TREBALL

- Introducció
- Descripció del servei o equipament
- Característiques de la població atesa
- Anàlisi del projecte de centre
- Metodologia d'intervenció
- Activitats que es realitzen
- Conclusions
- Annexes: Com a mínim s'inclourà la transcripció d'una entrevista realitzada al/la responsable del centre i un protocol d'observació d'una activitat.

Avaluació

Opció A. Modalitat presencial

L'Assistència a classe és obligatòria. (És imprescindible una assistència mínima del 80% de les hores de classe).

Es necessari llegir els textos obligatoris (una setmana abans s'indicaran quins son els que treballarem la setmana següent) i participar activament a classe.

Treball individual d'investigació (veure apartat guió).

Opció B. Modalitat no presencial

Prova de continguts a partir dels temes tractats a classe i bibliografia del programa.

Criteris d'avaluació

0. Amb relació als textos escrits es valoraran aspectes no específics d'aquesta matèria, però imprescindibles en un treball escrit universitari, com:
 - Nivell general d' anàlisi i comprensió crítica dels problemes educatius tractats.
 - Capacitat d'expressió escrita, gramatical i sintàctica, i capacitat narrativa.
 - Capacitat d'ordenació d'idees i de mantenir una certa coherència en la argumentació i la crítica.
 - **Citar correctament**
1. Es valorarà el grau de rigor i creativitat dels treballs. Tanmateix els aspectes següents:
 - Comprensió de conceptes claus de l'assignatura.
 - Comprensió de les dinàmiques de classe (com exemples de processos d'ensenyament –aprenentatge).
 - Comprensió dels textos sobre conceptes i experiències educatives.
 - Grau d'aprofundiment mostrat en el anàlisi de textos o casos educatius.
2. Altres aspectes que es tenen en compte són:
 - Assistència.
 - Participació a les classes i nivell de compromís amb els temes tractats .

Desenvolupament temàtic

0. Presentació

1. Presentació de la professora i sentit de l'assignatura dins de l'itinerari d'Educació artística
0. Explicació de les metodologies docents (classe expositiva, debat, discussió en petits grups, anàlisi de casos,...)
1. Proposta d'un model holístic per analitzar i interpretar les teories i practiques educatives.

I. Marc legal i competències de les administracions.

II. Conceptes introductoris per a comprendre el context dels debats teòrics sobre Educació Social.

III. Professionals de l'àmbit social:

- Educadors Socials,
- Assistents Socials,
- Psicòlegs,
- Pedagogs,

IV. Àmbits d'intervenció

- Infància,
- Família,
- Dona,
- Salut Mental,
- Disminuïts,
- Gent Gran, ...

V. Equipaments i serveis de la xarxa social:

- característiques,
- competències,
- població a qui atenen...

. Intervenció educativa

- Marc teòric,
- rol del professional,
- característiques de la intervenció,
- objectius.

I. L'individu, el grup i la comunitat

- Perfil de les persones amb problemàtica social
- Característiques del grups
- La comunitat, la exclusió social i la integració

II. L'educador davant d'un grup

- Objectius
- capacitats i potencialitats
- límits personals i professionals
- distància professional
- definició de grup
- classificació dels grups
- conceptes claus per comprendre les dinàmiques dels grups
- tècniques de dinàmica de grups
- aspectes ètics

III. Les arts com a mediadores del treball educatiu

Tallers d'Art i activitats artístiques que es desenvolupen als centres.

IV. Aportacions de l'Art-teràpia a la intervenció educativa en el context social

Pel que fa a:

- el plantejament de les activitats
- el desenvolupament dels tallers
- la dinàmica grupal
- el rol de l'educador i la seva intervenció

Bibliografia

Dossier de textos de treball

I. Presentació

Programa de la assignatura

II. Conceptes introductoris per a comprendre el context dels debats teòrics sobre educació social

1. Planella, J. I Vilar, J. (Eds.). (2003). Fonaments històrics de l'Educació Social: Una entrevista a Toni Julià. *L'Educació Social: projectes, perspectives i camins*. Barcelona: Pleniluni.

III. Professionals de l'àmbit social

2. Romans, M; Petrus, A y Trilla, J. (2002). Funciones y competencias del educadors social. *De profesión Educador(a) Social*. Barcelona: Paidós.

IV. Àmbits d'intervenció

3. Panchón, C. (2003). De les polítiques a la intervenció: els encàrrecs institucionals i la responsabilitat dels professionals. *Educació Social*, 25. Set-desembre. Barcelona: Pere Tarrés. 83-94.
4. Añaños, F.T. (2000). Intervención en el menor abandonado y/o desamparado desde el educador social. *Pedagogía Social. Revista interuniversitaria*. 5. 2ª época. 209 – 232.

V. Equipaments i serveis de la xarxa social

5. Barroso, M.; Cabezos, M; Delgado, M. I Moreno, A. (1991). Reflexiones sobre la intervenció en famílies multiproblemàtiques des d'un servei de la xarxa de serveis de benestar social. *Quaderns de Serveis Socials*, 7. Barcelona: Diputació de Barcelona.

VI. Intervenció educativa

6. Lletjós, E. (2003). L'aspecte relacional de l'Educador Social. *Educació Social*, 25. Set-des. Barcelona: Pere Tarrés. 49 –68.
7. Mañón, Q. i Lorente, X. (2003). L'acompanyament i l'Educador Social. *L'Educació Social: projectes, perspectives i camins*. Barcelona: Pleniluni.

VII. L'individu, el grup i la comunitat

8. Barragán, J.M. i Moreno, A. (2004). Experiència artística i producció cultural, àmbits per a la intervenció socioeducativa. *Educació Social*, 28. Set-des. 19 - 39.
9. Mayugo, C. (2004). Propostes. Aproximació a les propostes d'intervenció. Principis metodològics. *Joves, creació i comunitat*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

VIII. L'educador davant d'un grup

10. Canto Ortiz, J.M. (2000). ¿Qué conceptos sobre la psicología de grupos debe conocer un coordinador de grupos?. *Dinámica de grupos. Aspectos técnicos, ámbitos de intervención y fundamentos teóricos*. Málaga: Ediciones Aljibe.

IX. Les arts com a mediadores del treball educatiu

- Barragán, J.M. i Moreno, A. (2004). Experiència artística i producció cultural, àmbits per a la intervenció socioeducativa. *Educació Social*, 28. Set-des. 19 - 39.
11. Mae Barbosa, A. (2002). Arte, educación y reconstrucción social. *Cuadernos de pedagogía*, 311. Marzo. 1956 – 58.
 12. Esterri, N. (2004). El teatre social. *Educació Social*, 28. Set-des. Barcelona: Fundació Pere Tarrés. 67 – 81.

X. Aportacions de l'Art-teràpia a la intervenció educativa en el context social

13. Moreno González, A. Art-teràpia i Educació Social. *Educació Social*, 25. Set-des. 95 – 107.

Bibliografia bàsica

- Anguera, M. T.; Blanco, A.; Losada, J. L.; Montilla, M. D.; De Armas, M. (1995). *Los profesionales del sistema de atención a la infancia. Realidad y demandas*. Madrid. Ministerio de Asuntos Sociales.
- Arruabarrena, M. I. y De Paúl, J. (1994). *Maltratos a los niños en la familia. Evaluación y tratamiento*. Madrid: Pirámide.
- Arruabarrena, M. I.; de Paúl, J. y Torres, B. (1998). *El papel del trabajador social en el abordaje del problema del maltrato y abandono infantil*. Bilbao: Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco.

- Balsells i Bailón, M. A. (1997). *Maltractament infantil i educació familiar*. Lleida: Edicions Universitat de Lleida.
- Barudy, J. (1998). *El dolor invisible de la infancia. Una lectura ecosistémica del maltrato infantil*. Barcelona: Paidós.
- Bettelheim, B. (1973). *Con el amor no basta. El tratamiento de las perturbaciones emocionales en los niños*. Barcelona: Nova Terra.
- Canto Ortiz, J.M. (2000). *Dinámica de grupos. Aspectos técnicos, ámbitos de intervención y fundamentos teóricos*. Málaga: Ediciones Aljibe.
- Cacho, X. (1998). *L'educadora i l'Educador Social a Catalunya*. Barcelona: Associació Professional d'Educadors Socials de Catalunya.
- Casas i Aznar, F. (1998). *Infancia: perspectivas psicosociales*. Barcelona: Paidós Ibérica.
- De Paúl Ochotorena, J. (1995). *Manual de protección infantil*. Barcelona: Masson.
- Díaz-Aguado, Mª J. (1996). *El desarrollo socioemocional de los niños maltratados*. Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales.
- Generalitat de Catalunya (2001). *Pla integral de suport a la infància i l'adolescència de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia.
- Generalitat de Catalunya (2001). *Un nou model d'atenció a la infància en risc a Catalunya. Línies estratègiques*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia.
- Guerau de Arellano, F. (1985). *La vida pedagógica*. Barcelona: Roselló Impressions.
- Guerau de Arellano, F. y Trescents, A. (1987). *El educador de calle*. Barcelona: Roselló Impressions.
- Julià, A. (coord..) (1998). *I congreso estatal del educador social. Presente y futuro en la educación social*. Murcia, 27,28,29 y 30 de abril de 1995. Federación Estatal de Asociaciones Profesionales de Educadores Sociales.
- López Sanchez, F. (1995). *Necesidades de la infancia y protección infantil. Fundamentación teórica, clasificación y criterios educativos*. Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales.
- López Sánchez, F.; López Gómez de Cádiz, B; Fuertes, J. Sánchez Redondeo, J. M. y Merino, J. (1995). *necesidades de la infancia. actuaciones frente a los malos tratos y desamparo de menores*. Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales.
- Martínez-Roig, A. y De Paul, J. (1993). *los malos tratos a la infancia*. Barcelona: Martínez Roca.
- Mayugo, C; Pérez, X i Ricart, M. (Coords). (2004). *Joves, creació i comunitat*. Barcelona: Fundació Jaume Bofia. Col. Finestra Oberta, 41.
- Naciones Unidas (1998). *Convención sobre los derechos del niño y la niña*. Madrid: Instituto Madrileño del Menor y la Familia.
- Núñez, V. (1990). *Modelos de educación social en la época contemporánea*. Barcelona. PPU.
- Palau, M; Samaniego, M.T y Gualtero, R.D. (2001). *Programa d'atenció al nen maltractat*. Barcelona: Pleniluni.
- Petrus, a. (coord..). (1997). *Pedagogía Social*. Barcelona. Ariel Educación.
- Planella, J. I Vilar, J. (Eds.). (2003). *L'Educació Social: projectes, perspectives i camins*. Barcelona: Pleniluni.
- Querol, X. (1990). *El niño maltratado*. Barcelona: Editorial Pediátrica.
- Romans, M; Petrus, A y Trilla, J. (2002). *De profesión Educador(a) Social*. Barcelona: Paidós.

- Sanmartín, J. (ed). (1999). *Violencia contra los niños*. Barcelona: Ariel.
- Torres Martínez, J. (1999). Trastornos psicopatológicos relacionados con los malos tratos en la infancia. *Revista de psiquiatría de la Facultad de Medicina de Barcelona*. 26 (5) 157 – 162, septiembre- octubre.
- VVAA. (1996). *El desarrollo socioemocional de los niños maltratados*. Madrid: Ministerio de Asuntos sociales.

Planes web d'interès

<http://www.diba.es/servsocials/revista10/index.htm>

Revista electrònica sobre Serveis Socials

<http://www.diba.es/servsocials/default.asp?cont=14>

Plana de Benestar Social de la Diputació de Barcelona

<http://pec.bcn.es/pecobert/login/index.html>

Projecte Educatiu de Ciutat. Ajuntament de Barcelona

<http://www.unescocat.org/ct/index.php>

Centre Unesco de Catalunya

<http://www.gencat.net/benestar/>

www.gencat.net/justicia

Departament de Benestar Social i de Justícia de La Generalitat

<http://www.fbofill.org/fbofill/index.php>

Fundació Jaume Bofill. Projectes i edicions sobre temes socials, culturals i artístics

<http://www.guiaeducativa.net/>

Articles, recursos, etc. sobre educació i context social

<http://www.ceesc.es/CATALA/default.htm>

Col·legi Oficial d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya

www.peretarres.org/formacio

Fundació Pere Tarrés. Centre de Formació educadors socials i treballadors socials